

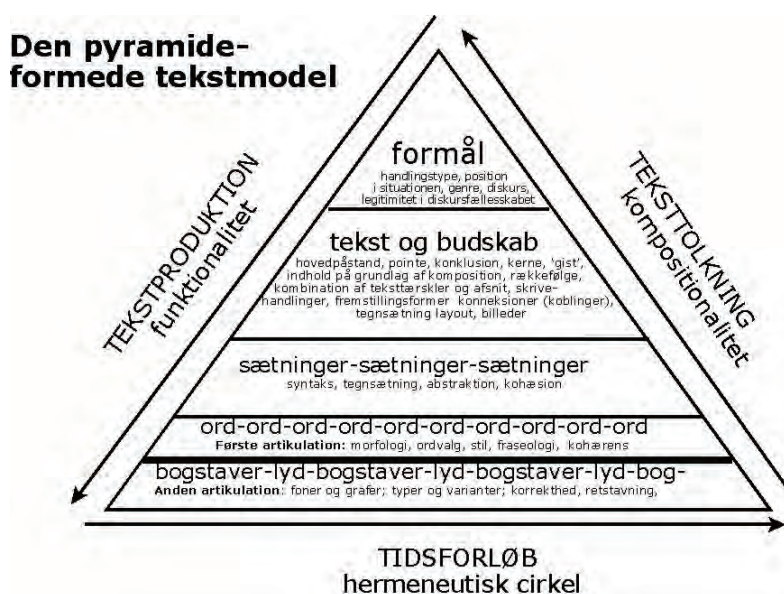
Tegn og multimodalitet

Ole Togeby
Aarhus Universitet

Tegns form

Tegn (og herunder sproglige tegn) er defineret som forbindelsen mellem form og mening (udtryk og indhold, signifiant og signifié, det betegnende og det betegnede). Men hvordan erkender man tegnets 'form' i fænomenernes mylder i verden, og tegnenes 'mening' i myl-
deret af meningsfulde tanker. Hvordan afgrænses sproglige tegns form og tegns mening?

I det maksimale sproglige tegn, en tekst, er der flere niveauer hvorpå der er en forbindelse mellem form og mening, som det er vist på denne model:

Når sproglige former giver mening, involverer det for tegnbrugerne en række forskellige lag af form og mening og dertil knyttede indlærte regelsystemer: (1) laget med sproglyd og bogstaver som alene har adskillende funktion; (2) ordlaget med leksikalske morfemer der har konceptuel mening; (3) syntakslaget med grammatiske morfemer og ordstilling i sætninger som har propositionel eller logisk mening (de to ord opfattes som synonyme); (4) tekstlaget hvor flere sætninger er sat sammen til en helhed med nogle informationer sat i baggrunden og et informationelt fokuseret budskab i forgrunden, og (5) handlingslaget med sociale handlinger og formål; lag der svarer til de underdiscipliner som har udviklet sig i sprogvidenskab: fonetik, leksikalsk semantik, morfologi, syntaks og logik, tekstlingvistik med relevanteori, og pragmatik med talehandlingslære.

På alle fem lag kan tegnvidenskaberne skelne mellem elementer der er *TYPER* og som er defineret funktionelt ved de forskelle (i formen) som før en forskel (i meningen), og elementer der er *VARIANTER* som tegnbrugerne ser bort fra fordi ikke giver mening - i tegnsystemet. Typerne er defineret og afgrænset på forskellig måde for hvert lag: (1) fonemer og grafemer som det der er resultatet af kommutationsprøven (Hjelmslev 1966 (1943)); (2) morfemer som de former der giver den samme mening hver gang; (3) sætninger som det der passerer acceptabilitetsprøven, og som kan genereres af en formel grammatik (Chomsky 1957); (4) ytringer (tekster) som det som er intenderet med refleksiv intention om et relevant budskab til tegntolkerne om en sag (Grice 1975); (5) kommunikative handlinger som er styret af konstituerende regler for social interaktion (i modsætning til af regulerende regler, Searle 1969).

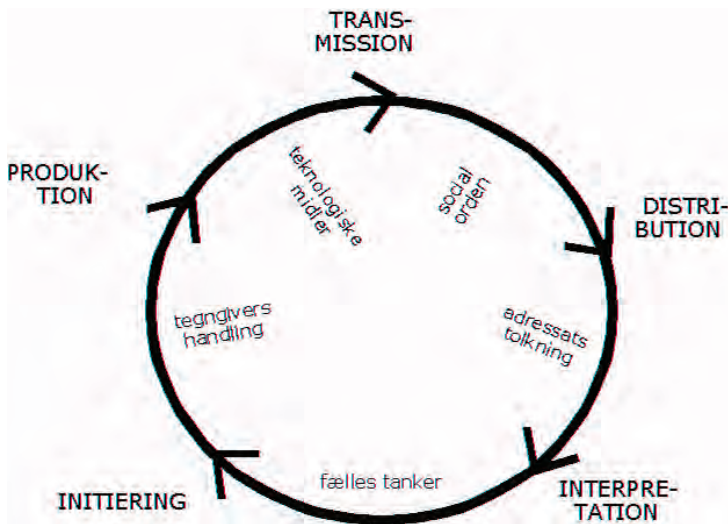
Herimod kan man indvende at formen, når sproglige tegn fungerer i kommunikation, altid er en del af hele den konkrete retoriske situation, som også omfatter alle de varianter som sprogbrugerne efter tegnsystemets regler ser bort fra: (1) dialektale og sociolektale varianter i udtalen, skriftsnit og layout i skriften, (2) synonyme og morfemvarianter i ordvalget, (3) stil og retorik i sætningsbygningen, (4) bogstavelig, metaforisk, forudsat og underforstået mening i teksterne, og (5) indirekte sproghandlinger på handlingsniveauet.

Tegn og multimodalitet

Tegn der virker, kan beskrives som en begivenhed i den retoriske situation hvorigennem parterne kommunikerer tanker med hinanden, og kan defineres således:

Et kommunikativt tegn defineres som en mærkbar form der er initieret, produceret, transmitteret og distribueret multimodalt for at den for tegntolkere skal tælle som den samme information om en sag som for tegngiveren.

Denne definition kan illustreres ved følgende model som er cirkulær fordi vellykket kommunikation består i at tegntolkerne forstår hvad tegngiveren har intenderet at de skulle forstå.

Tegns modalitet

Modalitet (kommunikationsmodus) er et problematisk begreb. Der findes ikke nogen konsistent og bredt anerkendt definition på begrebet modus eller modalitet, eller nogen teori om hvilke modaliteter der findes, på trods af at det indgår som et nødvendigt led i de fleste beskrivelser af hvorledes tegn tolkes i konkret kommunikation. Modus er ifølge Gunther Kress (2010:79) defineret som ”socialt formede og kulturelt givne semiotiske midler til at skabe mening:

billede, skrift, layout, musik, gestus, tale, levende billeder, lydspor, og 3D-genstande”. Modus betyder måde, og for hver af de fem faser et kommunikativt tegn fungerer i, er der forskellige måder det kan foregå på, og de er alle sammen modaliteter.

INITIERINGEN omfatter både det der forudsættes for ikke-naturlige tegn som sprog og billeder, nemlig tegngiverens intention om at kommunikere, og det som forudsættes ved det som Grice (1957, 1969) kalder tegn med naturlig mening, nemlig en årsag til en virkning eller en virkning af en årsag, fx at et spor er tegn på at der har gået en, og at mørkeskyer er tegn på regn.

PRODUKTIONEN kan ske ved kropslige bevægelser (gestus), formning af lyd (tale), og formning af synlig grafik og genstande i et materiale (billeder, skrift, skulptur). Under produktionen kan der bruges forskellige redskaber som alle sætter sig deres egne spor: blyant, kuglepen, fyldepen, printer, hammer og mejsel, pensel og maling osv.

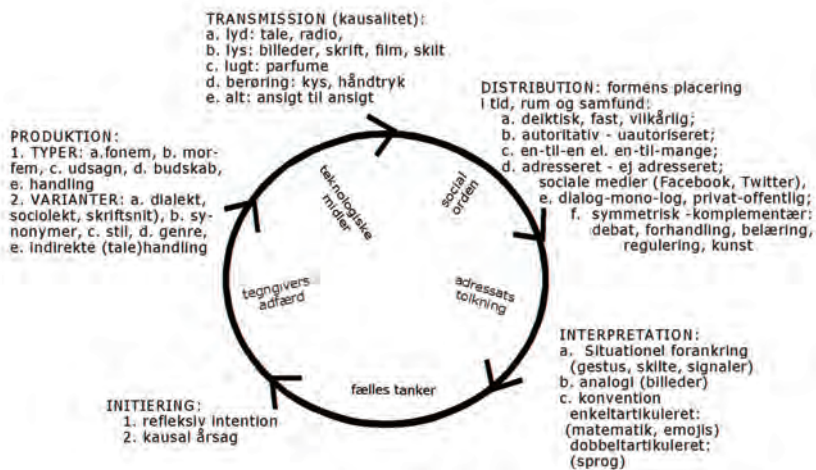
TRANSMISSIONEN sker gennem forskellige fysiske medier (bevægelse, lyd, grafik), som kan tillade envejskommunikation (skrift) eller tovejskommunikation (samtale, chat på elektroniske medier). Produktion og tolkning kan være samtidig (samtale, chat) eller forskudt (skrift), formen kan have fast placering (vejskilt) eller være flytbar og have vilkårlig placering (bog), og der kan være forskellige former for teknologi forbundet med transmissionen: tale, skrift, telefon, radio, video, fjernsyn, pc’er gennem internettet.

DISTRIBUTIONEN afhænger ikke blot af teknologien, men også af den sociale orden som regulerer distributionsforholdene: er det monolog (bog) eller dialog (samtale), en-til-en (telefon, sms) eller en-til-mange (aviser, foredrag), er tegnet adresseret (brev) eller ej (avisartikel), er kanalen privat (telefon) eller offentlig (Facebook), er der særlige ikke-tekniske begrænsninger gennem kanalen (fx 140 tegn på Twitter). Hvilke positioner kan parterne indtage i kommunikationen? Er interaktionen symmetrisk eller komplementær, med hensyn til viden eller magt, dvs. er der tale om debat, forhandling, belæring, styring eller kunst? Distributionen består også i mangfoldiggørelse af formerne (skrift, radio, tv, video) og placeringen af dem i forhold til tegntolkerne (fast: gestus, vejskilte) eller vilkårligt (skrift, radio, video) i den sociale orden.

Tegn og multimodalitet

INTERPRETATIONEN sker på grundlag af en systembestemt relation mellem form og mening som kan være af tre forskellige slags: perceptuel analogi (billeder), artikuleret konvention (skrift) og lokal forankring (gestus, og skilte) og blandinger. Konventioner involverer artikulation (leddeling) af tegnet, således at det har enten-eller-mening (matematik) og ikke mere-eller-mindre-mening (malerier). Nogle konventionelle modaliteter har enkelt artikulation (matematik, nodeskrift) andre har dobbelt artikulation (sproglige tekster). Denne inddeling svarer i meget grove træk til Peirces (1994) inddeling i ikoner, symboler og indekser.

I alle de fem faser af tegnbegivenheden, er der mange måder handlingerne kan gennemføres på, og disse måder udgør tegns modaliteter på tværs af hvilken mening tegnkomplekset efter tegnsystemets regler skal give. De former som er virkninger og spor efter de varierende måder, optræder som varianter af typerne parallelt med de forskelle som efter tegnsystemets logik giver systematisk mening, disse varianter kan også give mening, blot af en anden type end de systematiske tegn giver.

Blandede tegn og tegnensembler

Et tegn kan på en gang bestå af to eller flere semiotiske modaliteter på to forskellige måder, enten som et *blandet tegn* eller som et *tegnensemble*. Blandede tegn er tegn hvor de semiotiske modaliteter er integreret i en helhed, fx et landkort, hvor konventionelle elementer som sproglige bogstaver med navne på byerne, er placeret på det analoge billede af territoriet set oppefra således at de ikke giver den rette mening uden for helheden. Tegnensembler er tegn hvor elementer der hver især kunne fungere som tegn i sig selv, er transmitteret og distribueret samlet således at de skal opfattes en helhed med en kerne, en forankring og et komplement, fx et foto med en tekst der angiver hvad det er en gengivelse af, fx *Rundetårn*, eller en tekst med et billede som illustration, fx af den omtalte præsident. Et komplet tegnkompleks består således af elementer med naturlig mening, og elementer med ikke-naturlig mening, som danner et ensemble af komponenter der står i bestemte relationer til hinanden, og som selv kan være blandede tegn eller tegnensembler.

TEGNKOMPLEKS: den retoriske situation, alle former der pga. kausalitet kan give, herunder stil, spor symptom med naturlig mening.

ENSEMBLE: tegnenhed, med én refleksiv intention og samlet distribution; evt. et ensemble af flere komponenter af forskellige semiotiske type, der fungerer som kerne, forankring og komplement.

KOMPONENT1
modalitet x

Inf. om relationer i retorisk situation

Inf. om forhold i fremstillet situation

KOMPONENT 2
modalitet y

Inf. om relationer i retorisk situation

Inf. om forhold i fremstillet situation

KOMPONENT ...
modalitet ...

Inf. om relationer i retorisk situation

Inf. om forhold i fremstillet situation

Tegn og multimodalitet

Tegnkomplekserafgrænses – ikke blot (som i lingvistikken) ved former med intenderet stabil ikke-naturlig association mellem form og mening – men ved alle former som giver mening, også spor, stil og symptomer på hhv. initiering, produktion, transmission, distribution og interpretation som har naturlig mening. Hvis tegn afgrænses på denne måde, kan man konstatere at der ved alle eksempler på komplette tegnkomplekser kan findes mange forskellige indhold der er skabt ved mange forskellige midler.

Her kommer en række billeder af eksempler på tegnkomplekser med kerner med elementer af forskellige modaliteter.

1. Maleri

2. Trafikskilt

3. Signalgivning

4. Mimegestus

5. Analogur

6. Diagram

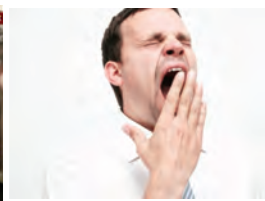
7. Skriftsprog

8. Talesprog

9. Symptom (gab)

10. Matematik

$$9 + 16 = 25$$

11. (Sproglig) stil (illustreret ved forskellen på synonyme sætninger)

Vil De være venlig at lukke døren!

Er du født i et S-tog!

12. pegning

13. (Fod)spor

1. (Billede af) et maleri af Tordenskjold: Tegnensemble der består af en perceptuelt analog billedkomponent, og titel, signatur og datering som er komponenter med artikuleret konvention. Rammen og placeringen på Fredensborg slot angiver at det er et stykke malerkunst med budskabet: *sådan ser den danske helt Tordenskjold ud* (var billedet placeret uden på en æske tændstikker ville budskabet være: *Dette er sikkerhedstændstikker*). Stilen signalerer genren helteportræt.

2. (Billede af) færdselsskilt der som et tegnensemble består af et piktogram af to sving på vejen (som på et kort), en rød trekant på

spidsen, som konventionelt angiver at det er en advarsel, den faste placering ved siden af vejen som forankrer meningen til kun at gælde for den aktuelt modkørende trafikant. Meningen bliver: *Du vil som trafikant køre ind i to sving om lidt*. Stilen i udførelsen af skiltet signalerer at det er et officielt skilt stillet op af trafikmyndighederne.

3. (Billede af) højresvingsarm udgøres af en analog mimetisk gestus og lokal forankring til den tegngivende cyklist og har budskabet: *Jeg vil som cyklist dreje til højre om lidt*. Stilen signalerer lovlydighed.

4. (Tegning af) mimetisk gestus: analogt tegn med drikkebevægelser uden glas er analoge, blikretningen er lokal forankring, og det giver betydningen *Jeg vil gerne have noget at drikke*. Stil og modalitet signalerer manglende sprogevn.

5. (Billede af) analogur: Den position viserne på deres vej rundt er landet på, angiver analogt hvor lang tid der er gået siden middag, de 12 større og 48 mindre streger er komponenter med artikuleret konvention. Tegnet angiver at klokken for tegntolkerne på tolkningstidspunktet er 13:51. Stilen angiver autoritet og funktionalitet.

6. Diagram: blandet tegn med analogt billede af Danmark som set fra en satellit, med indsatte piktogrammer (sol, skyer og regn), konventionelle ideogrammer (pile af forskellig tykkelse som angiver vind), forskellige komponenter med artikuleret ækvivalens: tal, der angiver temperatur, dato, overskrift, tekster, rød sol med tekst. Den aktuelle placering i dagens avis giver lokal forankring.

7. (Billede af) skilt med konventionel skriftlig tekst med en sætning (*PAS PÅ*) og et sætningsemne (*BØRN*), placering ved vejen giver lokal forankring, hjemmelavet plade på stolpe signalerer at budskabet er uofficielt.

8. (Foto af tv-skærm hvor Bjarne Riis ytrer) en mundtlig tekst: Sproglige sætninger i lyd: *Jeg har taget epo*, lokal forankring til pressekonference 25/5 2007, naturlig mening: fjernsynstransmission på tv-skærm; sproglig stil og ekspressiv kropslig adfærd signalerer at tegngiveren er formel, ydmyg, utilpas og kejtet.

9. (Billede af) et symptom, et gab, som ikke er et komplet tegn. Men hånden for munden er et tegn om høflig undskyldning for gabet; det ikke at tage hånden for munden ville signalere uhøflighed eller manglende situationsbevidsthed.

10. Matematik: tal og regnetegn: $9 + 16 = 25$. Denne matematiske ligning er ikke et komplet semiotisk tegn, for meningen er generisk og tautologisk (sand per definition) og således ikke forankret propositionelt til den retoriske situation.

11. (Sproglig) stil: De to sproglige anmodninger om at lukke døren er i to sproglig og typografiske stilarter, hhv. høflig stil og gadesprog; stil er ikke i sig selv et komplet tegn.

12. (Billede af) pegning: Pegefingeren rettet mod noget og blikretning er i sig selv ikke et semiotisk tegn; pegning fungerer altid i ensemble med andre komponenter, fx konventionelle ord som: *Det er månen*, eller evt. forudsatte udsagn.

13. (Billede af) fodspor: spor af en menneskefod der statisk (men kortvarigt) er placeret et sted i vådt sand er ikke en semiotisk tegn, men blot et spor med den naturlige mening: 'her har gået et menneske'.

Konklusionen er at hvis tegn ikke blot afgrænses som mindste enhed af form og mening, men som mindste distributionelle enhed med multimodal intention, produktion, transmission, distribution og interpretation af mening, består næsten alle kommunikative tegn (dvs. tegn med ikke naturlig mening) af komplekser af former på mange forskellige modaliteter.

Tegns mening

Indhold kan også hos forskellige teoretikere omfatte mere eller mindre. Mening er ikke en fysisk manifest størrelse, men kan som begreb beskrives som personers tanker om noget, tanker der ikke kan opdeles i adskilte dele, men som derimod kan beskrives ved deres forskellige aspekter; tanker omfatter både information om sagforholdet, indikation af sagforholdets realitetsstatus, en fokusering på udsagnets relevante budskab til adressaterne og en konstituering af hvad ytringen af tegnet skal tælle som i det sociale fællesskab (Searle 1995). Der skal her skitseres 4 forskellige aspekter af den totale mening med et tegn.

For det første omfatter den mening som tegn kan have, informationer om SAGFORHOLDET (situationstypen, state of affairs) i sagen, den omhandlede situation, dvs. om hvilke typer af emner (personer, ting og sager) der indgår i den, og hvilke typer af forhold de står i til hinanden. Det kan kaldes KONCEPTUEL MENING. Det er det der

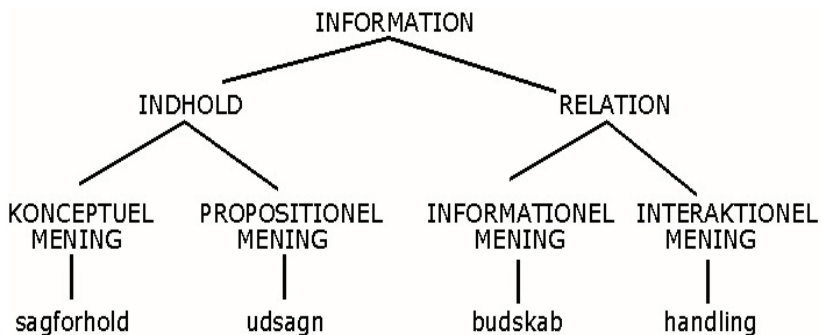
beskrives i sprogvidenskabens semantik og leksikon. Det udtrykkes i en konkret sproglig ytring især med ordenes rødder (i modsætning til deres endelser), de semantiske morfemer og deres (delvist grammatisk bestemte) semantiske roller som det der *er* (patient, genstand) den der *gør* (agent), den der *har* (experier, opleveren) i forholdet, fx kan 'en cykelrytter' være den der gør noget i det forhold 'at tage doping' og en 'bilist' kan være opleveren af et rødt lys.

For det andet omfatter meningen relationen mellem den fremstillede verden og den virkelige verden som den retoriske situation er en del af. Man kan sige at beskrivelsen af de konceptuelle sagforhold forankres gennem UDSAGNET til virkeligheden på forskellig måde, som situationer i tid og rum, som mulige situationer, som kontrafaktiske forhold, eller bare som typer af sagforhold. Det kan kaldes PROPOSITIONEL mening som beskrives i syntaks og logik. I sproglige tegn kommer denne type mening til udtryk i ordenes endelser, de grammatiske morfemer og deres syntaktiske status i dannelsen af en grammatisk acceptabel ytret sætning, som er et udsagn der kan have sandhedsværdi, fx *Jeg (Bjarne Riis) har taget epo*. Konceptuel og propositionel mening kaldes samlet INDHOLDSINFORMATION fordi information om sagen, den omhandlede situation, opfattes som tegnets indhold (Watzlawick et al. 1968).

De næste to typer af information drejer sig om ikke om indholdet, men om relationer i den retoriske situation og kaldes derfor RELATIONSINFORMATION. Den tredje type mening handler om hvilke aspekter af ytringen eller teksten som er relevante for tegntolkerne som BUDSKAB i den retoriske situation. Noget information kan være det relevante budskab i den ene retoriske situation, mens det er forudsat baggrund i en anden situation. Informationers status afhænger således ikke blot af informationens karakter, men også af tegntolkernes kendskab til den og især af deres interesse i den. Det behandles i den del af pragmatikken som beskriver informationsstruktur og relevansstruktur (psykologiske led), og det kommer i den ytre sætning især til udtryk gennem intonation og valg af syntaktiske strukturer og stilistiske varianter i sætningerne. Da Bjarne Riis ytrede sin sætning i 2007, var det ikke det at det var epo han havde taget, som var i fokus, men at han faktisk havde gjort det – hvad han tidligere havde, om ikke benægtet, så dog fortiet.

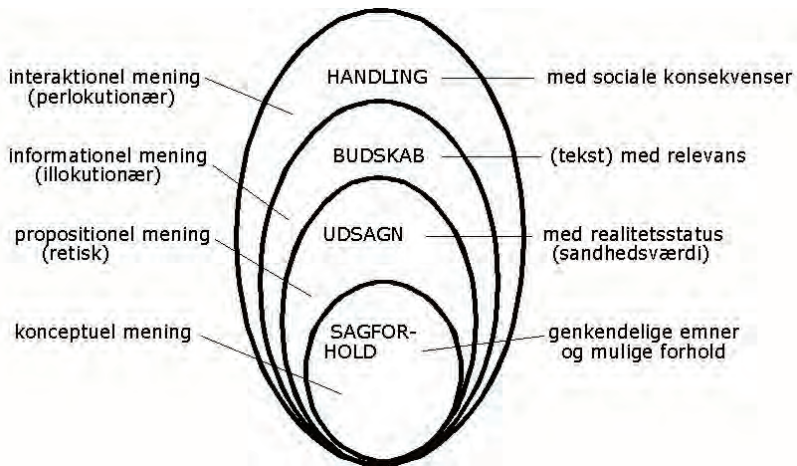
En fjerde type af information er angivelsen af hvilken social handling ytringen tæller som. Disse informationer handler slet ikke om den omhandlede situation, men om ytringens INTERAKTIONELLE MENING i forhold til tegntolkerne i den retoriske situation. Det er det der beskrives i den del af pragmatikken og sprogfilosofien som beskriver SPROGLIGE HANDLINGER, dvs. hvilken social handling en (skriftlig eller mundtlig) ytring tæller som i det sociale liv, og hvilke konsekvenser den bør have. Bjarne Riises ytring om epo, talte som en tilståelse af et kriminelt forhold; konsekvensen blev at Riis blev fjernet fra Danmarks eliteidrætskanon og først slettet fra den officielle vinderliste for 1996, siden dog genindsat, men med en tilføjelse om, at han havde indrømmet brug af doping. Det røde trafiklys tæller som et påbud om standsning, og overtrædelse straffes efter loven.

Alle fire typer af mening er aspekter af den mening som tegnbrugerne tillægger tegnformerne (Halliday 1994; Dik 1989, Togeby: 2003). Det kan illustreres ved følgende diagram hvor information om indholdet er den konceptuelle mening og den propositionelle mening, og information om relationerne i den retoriske situation er den informationelle mening og den interaktionelle mening:

Det væsentlige i denne sammenhæng er at den ene type mening er af logisk højere orden end den anden og dermed metakommunikation i forhold til den anden, som i denne løgmodel (Togeby 2003:8):

Tegn og multimodalitet

Et gadekryds

På dette billede er der en masse forskellige tegn: lyskurve, fodgængerovergange, skilte med vejnavne, trafikskilte, navnet på boligforeningen (Togebymidten 2016). Her skal der fokuseres på det skilt hvorpå der står: *Fodgængere henvises til modsatte fortove*. Hvordan skal dette tegnsystem tolkes?

Kernen i tegnet er den konventionelt sproglige tekst som er en dansk sætning. Subjektet er i nøgen form og har betydningen 'enhver fodgænger'. Men der er en ejendommelig tvetydighed i sætningen; ordet *modsatte* er her brugt deiktisk, dvs. det betyder det modsatte af det fortov der er *her*, dvs. hvor skiltet er placeret. Men når det står i et veikryds, er der to modsatte fortove, dels det der går mod vest nord for Paludan Müllersvej, dels det der går mod syd på østsiden af Langelandsgade. Den konceptuelle mening at fodgængerne går over en vej for at gå på et andet fortov, er klar nok. Men den propositionelle forankring af meningen er på grund af skiltets placering i et kryds tvetydig.

Skiltet er i metal med færdselslovens konventionelle form, farve og skriftsnit for en vejledningstavle, og det er sat oven på et autoriseret kantafmærkningsskilt, dvs. en plade med røde og hvide striber på skrå. Det er således, selv om skiltet er flytbart, ved stilen signaleret at dette er et autoritativt færdselsskilt afsendt af politiet og de kommunale vejmyndigheder med betydningen: 'når I som fodgængere ikke kan bruge fortovet fordi det (fx på grund af vejarbejde) ikke er til at gå på, kan I bruge fortovet på den anden side af vejen'. Det er altså præsupponeret at der er en kant, og at fortovet ikke kan bruges. Men der er ikke nogen kanter som er anderledes og derfor bemærkelsesværdige. Og der er ikke noget vejarbejde som hindrer fodgængerne i at gå på noget fortov. Tegnkomplekset præsupponerer således noget som helt åbenlyst ikke er tilfældet.

Det skulle være et vejledningsskilt med sproglig deiksis (*modsatte*) til fodgængeradressater. Der er imidlertid intet af det der er forudsat (kant og blokeret passage), der er tilfældet, så det har ingen relevans for adressaterne og følgelig intet budskab. Men hvad er det så for en tegnhandling? Det står faktisk også underligt skråt op ad lyskurvsstanderen. Sådan bør skilte ikke stå. De skal klart være fri af andre skilte. Skiltet er nok bare fejlplaceret; måske var vejarbejderne ved at fjerne det, så ingen kunne se det længere, men opgav fordi klokken blev 16, og de skulle hjem. Placeringen af skiltet saboterer således den informationelle og interaktionelle side af meningen, og tegnet tolkes derfor af alle symptomalt, og ikke intentionelt, dvs. som symptom på vejarbejdernes forglemmelse, og ikke som vejledningsintention fra myndighedernes side. Enhver mening er dementeret.

En forside på et ugeblad

Prøv at se på dette eksempel som illustrerer i hvor høj grad den samlede mening med et tegn(kompleks) afhænger af hvilke modaliteter der er brugt, og hvilken rolle de spiller i forhold til hinanden.

Dette er forsiden af det franske ugeblad *Charlie Hebdo* 14/1 2015, første nummer efter den terroraktion der fandt sted 7/1, og hvor 12 mennesker blev dræbt ved at bevæbnede mænd trængte ind i bladets redaktionslokale og skød på de tilstedeværende mødedeltagere.

Der er i dette tegn en række forskellige informationer i forskellig modalitet: Den konventionelle komponent *CHARLIE HEBDO* (ugentlig Charlie; bladet er opkaldt efter Charlie Brown fra Radiserne) fungerer som ramme og angiver sammen med stregkoden i nederste højre hjørne at dette som handling er forside på et blad der distribueres som en vare til købere og abonnenter. *JOURNAL IRRESPONSABLE* (uansvarligt tidsskrift) angiver genren som satiriske bladtegninger og dermed en underkategori til overkategorien skønlitteratur, tegn tegn der er et formål i sig selv, og som har henvisninger der kan være fiktive, dvs. på skrømt, og dermed udsagn som ikke gør krav på at være sande.

LUZ er navnet på tegneren (der som medlem af bladets redaktion overlevede fordi han kom for sent til det møde hvor de andre tegnere blev skudt af terroristerne). Det er et konventionelt element der specificerer tegngiveren, ham hvis tanker vi tegntolkere prøver at finde frem til gennem vores tolkning af det komplekse tegn.

Selve tegningen består af et ensemble af tre forskellige komponenter: selve den analoge tegning som forestiller en grædende turbanklædt mand på grøn baggrund, teksten på det skilt han holder på maven, hvor der står *JE SUIS CHARLIE*, (jeg er Charlie) og den tegnede tekst: *TOUT EST PARDONNÉ* (alt er tilgivet). Der er næppe nogen tvivl om at *JE SUIS CHARLIE* er komplement til den kernesituation der afbildes med tegningen; personen bærer sådan et skilt som mange i Frankrig og Europa havde båret i dagene efter massakren, som tegn på bærerens solidaritet med de dræbte bladtegnere. Og skiltets budskab er at personen viser solidaritet med bladet.

Problemet er hvem personen er når det nu ikke er angivet med konventionelle bogstaver. Turbanen, den grønne baggrund og den kendsgerning at massakren en uge forinden på Charlie Hebdos redaktion var udført i Allahs navn, gør det nærliggende at genkende personen som Muhammed. Og billedets udsagn bliver således: Muhammed er solidarisk med Charlie Hebdo.

Men teksten *TOUT EST PARDONNÉ* (alt er tilgivet) har ingen eksplicit afsender (der er ikke en tale- eller tankeboble). Der er to muligheder; enten er det Muhammed der siger det, eller også er det Luz og dem der er tilbage af redaktionen af Charlie Hebdo, der siger det. For den første løsning taler at skriftsnittet i bogstaverne er det samme som i *JE SUIS CHARLIE*, for den anden at det som forside på bladet naturligt udtrykker bladets holdning.

Hvis det er Muhammed der er den der siger at alt er tilgivet, er der igen to muligheder for hvad *tout* henviser til. Det kan enten henvise til alt hvad Charlie Hebdo gennem tiderne har gjort mod muslimer, eller til alt hvad terroristerne har gjort mod bladet. Den anden mulighed forudsætter at massakren mod Charlie Hebdo tæller som en synd inden for Islam, en synd som skal tilgives af den der kan, Allah. Imod denne tolkning taler at personen græder.

Hvis *tout* henviser til alt hvad Charlie Hebdo har gjort mod muslimerne gennem tiderne, tæller replikken som det at Muhammed tilgiver Charlie Hebdo, og dette stemmer overens med det at Muhammed er solidarisk med bladet og må fælde en tåre af medlidenhed.

Hvis det er Luz og Charlie Hebdo der tilgiver, er der kun den mulighed at *tout* betyder alt hvad terroristerne har gjort mod bladet, og så er der det forløb i tid at Muhammed er solidarisk med bladet ved at bære skiltet *JE SUIS CHARLIE*, og at bladet derpå tilgiver islam, muslimerne og terroristerne.

Af de tre mulige tolkninger af dette komplekse tegn, forekommer den sidste at være den mest sandsynlige og den jeg opfattede da jeg første gang så denne forside. Men det er også klart at flertydigheden er intenderet. Tegnkomplekset er netop lavet så flertydigt for at det kun er den der har ører der hører, og kun med sine egne ører, og at tegntolkere med forskellige forudsætninger vil vælge forskellige tolkninger. Denne forside er som en distributionel enhed multimodal, med en analog tegning med et konventionelt komplement i form af sedlen og en konventionel forankring af billedet i form af tegnersignaturen og bladnavnet. Tegningen er baggrund for det sproglige udsagn om at alt er tilgivet. Den grundlæggende flertydighed ligger i henvisningerne, hvem siger at alt er tilgivet, og hvad betyder *alt*? Dette er en illustration af at tegn er multimodale og at informationerne der videregives i en modalitet, skal tolkes i forhold til informationer tolket i en anden modalitet.

Litteratur:

- Chomsky, Noam (1957) *Syntactic Structures*. The Hague: Mouton.
- Dik, Simon C. (1989) *The theory of Functional Grammar I. The Structure of the Clause*. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Grice, H.P. (1957) Meaning. *Philosophical Review* 66:377-88.
- Grice, H.P. (1969) Utterer's Meaning and Intentions. *The Philosophical Review* 78:86-116.
- Grice, H.P. (1975) Logic and Conversation. *Syntax and Semantics III. Speech Acts*. Peter Cole & Jerry Morgan (udg.). New York: Academic Press:41-58.

- Halliday, M.A.K. (1994) *Functional Grammar*. London: Edward Arnold.
- Hjelmslev, Louis (1966 (1943)) *Omkring Sprogteoriens grundlæggelse*. København: Akademisk Forlag.
- Kress, Gunther (2010) *Multimodality. A social semiotic approach to contemporary communication*. London: Routledge.
- Peirce, Ch. S. (1994) *Semiotik og pragmatisme*. På dansk ved Lars Andersen, udg. af Anne Marie Dinesen og Frederik Stjernfelt. København: Samlerens Bogklub.
- Searle, John R. (1969) *Speech Acts*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Searle, John R. (1995) *The Construction of Social Reality*. Harmondsworth: Penguin.
- Togeby, Ole (2003) *Fungerer denne sætning? Funktionel dansk sproglære*. København: Gads Forlag.
- Togeby, Ole (2014) *Bland blot genrerne – ikke tekstarterne! Om sprog, tekster og samfund*. Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Togeby, Ole (2016) Gaden er et hav af tegn. Lær at svømme! *Gaden –æstetisk – sprogligt – kulturelt*. Lasse Gammelgaard, Birgitte Hornbek, Henrik Jørgensen & Lis Norup (udg.). Hellerup: Forlaget Spring.
- Watzlawick, Paul, Janet Helmick Beavin & Don D. Jackson (1968) *Pragmatics of Human Communication. A Study of Interactional Patterns, Pathologies and Paradoxes*. London: Faber and Faber.